

TARTU ÜLIKOOL

„Andmekaitse teadustöös“

Juhendi lühitutvustus.

Marten Juurik
TÜ eetika nooremteadur

25.10.2023

Juhendi taust

2017: hea teadustava

2020: *hea teadustava rakendamise juhend* (2020)

- valdkondlikud hea teadustava nõustajad

2020: arutelud ja kohtumised TÜ eetikakeskuse eestvedamisel

2023: juhend „Andmekaitse teadustöös“

Vajadus

Isikuandmete olulisus: puudutab pea kõiki valdkondi, arvestama peab ühiskondlikku mõju/kasu

Protseduuriline vajadus: rahastajad, kirjastajad, repositooriumid, eetikakomiteed

Eetika ja õigus: keeruline mõnel juhul eristada, nõustamine puudutab mõlemat

Teadlase individuaalne vastutus: nõustada saab vaid teatud piirini, teadlane tunneb enda eriala kõige paremini, institutsionaalne tugi on piiratud

Teadustöö erisused vajavad sisustamist: keegi teine (eriti) teadlaste huvide eest ei seisa

Eesmärk

Vähene teadlikkus: mõistete ja põhimõtete peatükk

Praktiline kasu: juhendi ülesehitus, näited, soovitused

Iseseisvalt kasutatav: lihtsas keeles, palju selgitusi, lihtsamast keerulisemaks

Avatud litsents: saab kasutada sarnaste juhendite koostamise aluseks, õppematerjalina vms

Arenev dokument: korduvad küsimused, muutuvad tõlgendused, täiendavad näited (eriliigid)

Lähtematerjalid

Üldmäärus: viited relevantsetele artiklitele

Isikuandmete kaitse seadus: teadusuuringuid puudutav osa

Suunised ja juhendid: artikli 29 tööühm, Euroopa Andmekaitseinspektor, Euroopa Andmekaitseinspektor, Eesti Andmekaitse Inspektsioon, Euroopa Liidu Küberturvalisuse Amet

Kohtulahendid: kui on relevantne

Konsultatsioonid ja kohtumised: arutelud AKI-ga, TTÜ ja TLÜ andmekaitse spetsialistidega, õigusteadlastega, teadlastega

PDF ja veebijuhend

Tekstidokument: lineaarne ülesehitus, sisukord, lingid ja siseviited

Veebijuhend: TÜ wiki-põhjal, mitte-lineaarne, lihtsamini navigeeritav, tundub lühem ([juhend](#))

Tõlge: on avaldatud [ingliskeelne versioon](#)

Keerulised teemad

Nõusolekuta uuringud: on võimalik, kuid esineb erimeelsusi – nt. isiku teavitamine, isikustatud vs pseudonüümitud andmed

Tuvastatavus ja anonüümsus: pidevalt muutuv tõlgendus, arvesama peab tehnoloogilisi lahendusi, puudub lihtne standard

Vastutava töötleja määramine: sõltub konkreetsest juhtumist, tava vs õiguslik tõlgendus

Riikide vahelised erisused: teadusuuringute erandeid täpsustavad riiklikud seadused

Minimaalsus: keeruline kohandada teaduse kontekstis

Andmete jagamine: keeruline, vajab plaanimist

Terminoloogiline segadus

Isikuandmete teisene kasutus, teisesed uuringud, registripõhised uuringud, nõusolekuta uuringud: kasutatakse mõnikord sünonüümelt, rõhutatakse eri tahku/omadust, ei ole samatähenduslikud

Mittetuvastavad/tuvastavad andmed, otseselt/kaudselt isikustavad andmed, pseudonüümitud, anonüümitud, anonüümsed andmed: eri kontekstis kasutatakse erinevaid jaotusi, kohati kattuvad

Pseudonüümitud andmed: tuleb käsitleda kui teavet tuvastatava isiku kohta!

Tänuksaasautoritele!

Autorid: Marten Juurik, Terje Mäesalu, Tiiu Tarkpea.

Toimetaja: Helika Mäekivi

TARTU ÜLIKOOL

Täna tähelepanu eest!